

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Source :	มติชนสุดสัปดาห์		
Date :	16 พ.ค. 2551	Page :	38
		No :	51241220

สุขของอเมริกันชนทำให้ดอลลาร์อ่อนค่า

อาหารสมอง

วิจารณ์ ศรีเศศ

38

ผู้

คนบ่นกันมานานเกือบ 6 ปีแล้วว่าเงินดอลลาร์อ่อนค่าลงเป็นลำดับ วันนี้ขออาสามาอธิบายสาเหตุและลักษณะของการอ่อนค่าในสไตล์ "ไม่ต้องแบกบันได" มาอ่านของคอลัมน์นี้สักครั้ง

เมื่อพูดถึง "ค่าเงิน" หรือ "อัตราแลกเปลี่ยน" ก็หมายถึงว่าเป็นเรื่องของเงินสกุลหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเงินสกุลอื่น

อัตราแลกเปลี่ยนเงินไทย 42 บาทแลกได้ 1 ดอลลาร์สหรัฐก็คือ "ค่าเงิน" ของเงินบาทเมื่อเปรียบเทียบกับดอลลาร์ กล่าวคือเงิน 42 บาทแลกได้ 1 ดอลลาร์ ถ้าต่อมาแค่ 32 บาทก็แลกได้ 1 ดอลลาร์ ก็แสดงว่าเงินบาทมีค่าสูงขึ้นหรือแข็งขึ้น ในขณะที่เดียวกันดอลลาร์ก็อ่อนค่าหรืออ่อนตัวลง เพราะเมื่อก่อน 1 ดอลลาร์แลกได้ 42 บาท ตอนนี้แลกได้แค่ 32 บาทเท่านั้น

เมื่อคิดไปอีกก็จะเห็นว่าค่าเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยนก็คือราคาของ 1 ดอลลาร์ในรูปของเงินบาทนั่นเอง (ต้องเอา 42 บาทไปซื้อ 1 ดอลลาร์) ถ้าราคาของดอลลาร์ถูกลงเป็น 32 บาทก็แสดงว่าเงินดอลลาร์มีค่าลดลง (ซึ่งกลับกันเงินบาทก็จะมีค่าสูงขึ้น)

ถ้าดอลลาร์และตราสารหนี้ในเงินสกุลดอลลาร์ล้นไปหมดทั่วโลก ดอลลาร์ก็จะมีราคาถูกลง (ในรูปเงินสกุลอื่นๆ) หรือพูดอีกอย่างหนึ่งว่าดอลลาร์มีค่าลดลงถ้าเอามาเปรียบเทียบกับเงินสกุลหลักอื่นๆ เช่น ยูโร เยน ปอนด์ ฯลฯ

นี่แหละครับคือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน ขณะนี้ธนบัตรและเหรียญดอลลาร์มูลค่า 760 พันล้านเหรียญไหลเวียนอยู่ทั่วโลก โดยสองในสามของมูลค่านี้ถือกันไว้ในต่างประเทศ นอกจากนี้ก็มีตราสารหนี้ของสหรัฐ เช่น Treasury Bills, Treasury Notes, Treasury Bonds ฯลฯ ที่ออกโดยรัฐบาลอเมริกันที่ถือโดยคนต่างประเทศซึ่งก็คือหนี้ของภาครัฐอยู่อีกมากมายถึง 3 ล้านๆ ดอลลาร์

ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะดอลลาร์เป็นเงินสกุลหลักของโลกมายาวนาน นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สาเหตุที่มันไม่ไปอยู่ในสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ทั้งที่สหรัฐอเมริกาผลิตหนึ่งในสามของ GDP โลก (GDP โลกมีมูลค่าประมาณ 96 ล้านๆ เหรียญสหรัฐ) ก็เพราะด้วยความมรavy ด้วยรสนิยมและ "เหตุผลบางอย่างที่จะกล่าวถึงต่อไป" ทำให้คนอเมริกันใช้จ่ายเงินดอลลาร์กันเป็นว่าเล่น จนประเทศขาดดุลการค้ามาก (เมื่อซื้อสินค้าเข้ามา มากกว่าที่ขายไป ดอลลาร์สุทธิก็ไหลออกไป) ดอลลาร์ก็ไหลออกไปอยู่นอกประเทศมูลค่ามหาศาล

แค่นั้นไม่พอภาครัฐของสหรัฐอเมริกาก็ใช้จ่ายเงินมากเกินไปจนพรณนา เพราะต้องเอาไปใช้เพื่อนโยบายสังคม โครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนมหาสงคราม ตั้งแต่สงครามเวียดนามจนถึงอิรัก ฯลฯ แต่เก็บภาษีอากรได้น้อยกว่าขนาดดุลงบประมาณขนาดใหญ่เรื่อยๆ วิธีการชดเชย

งบประมาณที่ขาดดุลก็ใช้วิธีการออกตราสารหนี้เพื่อกู้เงินดอลลาร์ที่คนต่างประเทศถืออยู่ ซึ่งชาวโลกก็ยินดีเพราะถือว่าเป็นตราสารหนี้ที่น่าเชื่อถืออย่างยิ่งเพราะสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ออกดอลลาร์ที่ได้มากที่สุดคือดอลลาร์ที่ตนเองพิมพ์ออกมาอย่างเนมาแน่นเพื่อซื้อสินค้าต่างประเทศ จ่ายดอกเบี้ยและคนต่างประเทศถือไว้ใช้เป็นเงินสกุลหลักของโลก

หลายปีเข้ามาก็สะสมมากขึ้นจนมียอดถึง 3 ล้านๆ ดอลลาร์ ปีหนึ่งสหรัฐอเมริกาต้องจ่ายดอกเบี้ยอย่างเดียวกว่า 90 พันล้านดอลลาร์ หรือเทียบเท่ากับจ่ายหนึ่งล้านดอลลาร์ต่อลูกเด็กเล็กแดงและผู้ใหญ่ทุกคนในแต่ละวัน (สหรัฐอเมริกา มีประชากร 300 ล้านคน ดังนั้นจึงจ่ายดอกเบี้ย วันละประมาณ 300 ล้านเหรียญสหรัฐ)

ข้อสงสัยก็คือทำไมถึงพิมพ์ธนบัตรดอลลาร์ได้อย่างเนมาแน่นเพื่อซื้อสินค้า? สหรัฐอเมริกาจะเอาเงินที่โหมมาจ่ายดอกเบี้ยและเงินต้นมโหฬารขนาดนี้?

“เหตุผลบางอย่างที่จะกล่าวถึงต่อไป” ดังที่ได้เกริ่นไว้ก่อนนี้จะตอบคำถามทั้ง 2 ข้อนี้แหละครับ เรื่องมันก็คือว่าตั้งแต่ข้อตกลง Bretton Wood ระหว่างประเทศพันธมิตรผู้ชนะสงคราม ตอนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึง ค.ศ.1971 ทุกดอลลาร์สหรัฐจะมีทองคำหนุนหลังอยู่เต็มที่เป็นมูลค่า 1 ใน 35 ออนซ์ (พูดง่าย ๆ ก็คือใครมีเงิน 35 ดอลลาร์ก็เท่ากับมีทองคำหนุนหลัง 1 ออนซ์ และให้อาชนบัตรมาแลกเปลี่ยนทองคำได้ด้วย)

ระบบนี้ทำงานเป็นอย่างดีช่วยให้การค้าโลกเจริญเติบโต เกิดความมั่งคั่งในโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกา แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือการพิมพ์ธนบัตรดอลลาร์ถูกจำกัดด้วยปริมาณทองคำที่สหรัฐอเมริกามีอยู่ในมือ ดังนั้นในฤดูร้อนของ ค.ศ.1971 ประธานาธิบดีนิกสันจึงได้ประกาศยกเลิกการหนุนหลังดอลลาร์ด้วยทองคำ 100 เปอร์เซ็นต์และไม่ให้มีการแลกเปลี่ยนเป็นทองคำอีกต่อไป ซึ่งหมายความว่าสหรัฐอเมริกาสามารถพิมพ์ธนบัตรได้ โดยไม่มีอะไรหนุนหลังเลยแม้แต่น้อย (ขณะเกิดเหตุโดยแท้จริงแล้วธนบัตรสหรัฐที่อยู่ในมือต่างชาตินั้นมีทองคำหนุนหลังอยู่เพียง 1 ใน 3 เท่านั้น)

สิ่งที่การันตีดอลลาร์ก็คือ “ความเป็นอเมริกา” ซึ่งหมายถึงเศรษฐกิจที่เข้มแข็งที่สุดในโลก ระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตลาดเงินตลาดทุนที่เสรี เทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ฯลฯ

คราวนี้ก็สนุกชิวสำหรับสหรัฐอเมริกา การที่ดอลลาร์เป็นเงินสกุลหลักของโลก ใครๆ ก็ยอมรับโดยไม่ต้องมีอะไรหนุนหลัง มันก็เปรียบเสมือนเป็นเจ้าของบ่อนที่คนเล่นเอาเงินสารพัดสกุลมาแลกเปลี่ยนไปใช้เล่นพนัน หมุนเวียนในบ่อน และบ่อนนี้พิเศษคือไม่มีการเอาชิบมาแลกเปลี่ยนเงิน เจ้าบ่อนจึงสามารถเอาเงินนานาสกุลที่ได้มานี้ไปใช้จ่ายหรือลงทุนโดยไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยเลย

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาพิมพ์ธนบัตรออกมาใช้

จ่ายมากมายเพื่อให้ชาวโลกแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลหลักพร้อมกับกู้ชาวโลกเป็นดอลลาร์กลับมาเพื่อปิดหีบให้หลัง การใช้จ่ายทั้งหมดที่มากมายก็เพราะท่าสงครามเวียดนาม อีฟกานีสถาน อิรัก (2 ครั้ง) ใช้จ่ายซื้ออาวุธ คั่นคว่ำวิจัย โครงการสาธารณสุขโลก โครงการสังคม ฯลฯ

เงินต่างประเทศที่แลกกับดอลลาร์ก็ไหลเข้าสหรัฐอเมริกาและกลายเป็นเงินทุนของประเทศ และมีส่วนทำให้อัตราดอกเบี้ยก็ยืมในสหรัฐอเมริกาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ภาคเอกชนสามารถกู้ยืมเงินได้ในราคาถูก ประชาชนก็มีสินค้าบริการบริโภคในราคาถูกกว่ากรณีที่ไม่ม่มีเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยศูนย์เปอร์เซ็นต์ไหลจากต่างประเทศเข้ามาให้ใช้

ดอกเบี้ยที่เป็นผลพวงจากการกู้ยืมมหาศาลก็จ่ายด้วยการพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้น หรือกู้ใหม่เพิ่มเติมและจ่ายดอกเบี้ยกับเสริม การเพิ่มขึ้นของปริมาณดอลลาร์มากมายไม่ทำให้ประสบภาวะเงินเฟ้อ เพราะดอลลาร์ส่วนใหญ่ถึงสองในสามไหลเวียนอยู่ในต่างประเทศ

สรุปสถานการณ์ที่เป็นอยู่ก็คืออเมริกันใช้จ่ายเงินซื้อของต่างประเทศกันสนุกมือจนขาดดุลการค้ามากมาย เงินดอลลาร์ก็ไหลออกต่างประเทศสร้างความสิ้นไหลให้แก่ระบบการค้าระหว่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันนั้นภาครัฐก็เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา (ในเวลา 10 ปีต้องจ่ายดอกเบี้ยมากกว่าเดิมหนึ่งเท่าตัว)

งานเลี้ยงย่อมมีวันเลิกราจันใด ปรากฏการณ์เช่นนี้ก็ไม่าจะอยู่ได้ไปตลอดดั้นนั้น ในปี 2002 หลังเหตุการณ์ 9-11 ชาวโลกเริ่มเห็นว่สถานการณ์ของอเมริกาตั้งว่าเป็นปัญหาของโลกหนึ่งก็สูงมากเช่นเดียวกับดอกเบี้ย เงินทุนสำรองระหว่างประเทศรวมถึง 13 ล้านๆ ดอลลาร์ อยู่ในเอเชีย เกิดความหวาดระแวงว่าหากมีคนเอาดอลลาร์และตราสารหนี้สกุลดอลลาร์ออกมาขายมากๆ เพราะไม่มั่นใจในปัญหาการร้าย ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาหนี้ ฯลฯ ค่าเงินดอลลาร์ก็จะตกร่วงทันที

ดังนั้นจึงเริ่มมีการขายดอลลาร์ออกมามากขึ้น จนทำให้ค่าเงินดอลลาร์เริ่มตกลงเมื่อเทียบกับเงินสกุลหลักรวมทั้งเงินบาทนับแต่ปี 2002 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยอื่นที่ทำให้ค่าเงินดอลลาร์ตกก็ได้แก่ (ก) การเกิดขึ้นของเงินยูโร ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ (ข) หลังวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียในปี 1997 มีการเลิกผูกเงินไว้กับดอลลาร์มากขึ้น (ค) เศรษฐกิจจีนแข็งแรงแรงขึ้นจนทำให้ภาพเศรษฐกิจของโลกที่ดอลลาร์เป็นฐานสำคัญผิดไปจากเดิม (ง) เทคโนโลยี ทำให้มีความจำเป็นน้อยลงในการแลกเปลี่ยนเงินเป็นดอลลาร์ก่อนเพื่อค้าขายระหว่างประเทศ

ทั้งหมดนี้คือ คำอธิบายว่าเหตุใดดอลลาร์จึงมีค่าลดลงถึงประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับเงินยูโรนับตั้งแต่ปี 2002 เป็นต้นมา ทางโน้มระยะยาวก็คือจะลดลงไปอีกแต่ไม่รู้ว่าจะหยุดนิ่งที่ใด แต่เชื่อว่าดอลลาร์จะหมด

น้ำใจอาหารสมอง

The ear is the road to the heart.

หูคือถนนสู่หัวใจ

อิทธิพลไปเลย เชื่อกันว่าอีก 20-30 ปี ดอลลาร์ยังคงมีอิทธิพลอยู่ แต่จะลดความสำคัญลงไปมาก ●

เรื่องเคียงอาหารสมอง

ดู เห็นไอเดียใหม่ๆ ในโลกที่ตีๆ อยู่สามไอเดียๆ แรกก็คือหนังสือพิมพ์อังกฤษชื่อ

The Independent เชื่อว่าผู้คนเบื่อหน่ายกับรายชื่อเศรษฐกิจพันล้านของโลก เศรษฐกิจที่รวยที่สุดในโลก เศรษฐกิจอเมริกันที่รวยที่สุดในโลก ฯลฯ ที่ต่างตีพิมพ์กันออกมาทุกปี ดังนั้น เมื่ออาทิตย์ที่ผ่านมา The Independent จึงตีพิมพ์รายชื่อของคนอังกฤษที่มีความสุขที่สุด (Happy List)

อย่างไรก็ดี “ความสุข” เป็นสิ่งที่วัดได้ยาก ดังนั้นจึงสมมุติว่า “คนที่ให้คืนแก่สังคมหรือคนที่ทำให้ชีวิตคนอื่นดีขึ้น และตระหนักว่าในสังคมยังมีคนที่ต้องการสิ่งที่มีคุณค่าอย่างอื่น มากกว่าเพียงวัตถุนิยมเท่านั้น” เป็นคนที่มีความสุข

รายชื่อนั้นเรียงตามตัวอักษร เพื่อสะท้อนสปีริตของการไม่เน้นขนาดของการให้แตเน้นคุณค่า รายชื่อมีตั้งแต่ดาราสเกตบอลฟิการ์ นิงเก้อและปรีเชินเตอร์ให้ที่วัดด้วย ครูที่เด็กรัก โกด์ตามอดและนักประวัติศาสตร์ที่ทำงานให้สังคม คนส่งแม่ที่ตลอดชีวิตส่งแม่กว่า 2 ล้านโพ่น ฯลฯ

คนรวยที่หลุดเข้าไปในรายชื่อไม่มีพอควร เช่น เศรษฐีที่บริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสังคมอย่างจริงจัง อดีตผู้จัดการเอ็งจด์ พันส์ ผู้ใช้ทักษะเดิมมาช่วยเหลือกองทุนรับบริจาคในปัจจุบัน ฯลฯ

การที่เห็นรายชื่อเช่นนี้ทำให้ถูกคิดที่ว่าทำไมเราต้องหลงติดอยู่กับรายชื่อคนรวยสุดของโลกถึงเวลาที่เราจะมาคิดว่าใครที่ทำอะไรให้สังคมมากที่สุดและน่าจะเป็นคนที่มีความสุขที่สุดด้วยเพราะ “การให้” คือ “ความสุข”

ไอเดียที่สองคือการบรรยายชุด Last Lecture ของมหาวิทยาลัย Carnegie Mellon ของสหรัฐอเมริกา โดยเชิญนักวิชาการและผู้มีชื่อเสียงทั่วโลกมาบรรยายเพื่อตอบคำถามสมมุติว่า “ถ้าท่านรู้ตัวว่ากำลังจะตาย ท่านจะมอบข้อคิดอันอุดมด้วยปัญญา (wisdom) ไต่ไว้ให้แก่โลก”

ไอเดียนี้น่ามากเพราะคนรุ่นหลังจะได้รับทราบ wisdom ของคนชั้นยอดของโลก ซึ่งทุกคนได้ผ่านชีวิตที่ประสบความสำเร็จและได้เห็นอะไรมามากมาย wisdom เหล่านี้ไม่ควรลืมหายตายจากไปกับตัว

อีกไอเดียที่เยี่ยมยอดก็คือเขาไม่ได้จัดรายการเช่นนี้ไว้วันตอนเช้าของวันอาทิตย์ครับ